

ارائه مدل توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی: مطالعه موردی دانشگاه فرهنگیان

عباس باقری^۱، جبار صالح^{۲*}

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۰/۱۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۲/۱۶

چکیده

هدف: هدف این پژوهش ارائه مدل توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی با تأکید بر شناسایی ابعاد، مؤلفه‌ها، شرایط اثرگذار، راهبردها و پیامدهای آن در بستر دانشگاه فرهنگیان بود.

روش: این پژوهش با رویکرد کیفی و مبتنی بر نظریه داده‌بنیاد در سال ۱۳۹۸ انجام شد. جامعه پژوهش شامل اعضای هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان، متخصصان حوزه تربیت بدنی، مدیران آموزشی و معلمان باتجربه تربیت بدنی شهر تهران بود. نمونه‌گیری به شیوه هدفمند و گلوله‌برفی انجام شد و تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت که در نهایت ۲۵ نفر در مطالعه مشارکت کردند. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته عمیق گردآوری شد. تحلیل داده‌ها به روش کدگذاری باز، محوری و انتخابی انجام گرفت و از نرم‌افزار MAXQDA 2018 برای سازماندهی و مدیریت داده‌ها استفاده شد. به منظور اطمینان از اعتبار یافته‌ها، معیارهای اعتبارپذیری، تأییدپذیری، انتقال‌پذیری و اطمینان‌پذیری مورد توجه قرار گرفت.

یافته‌ها: نتایج تحلیل داده‌ها نشان داد که توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی حول مقوله محوری «ارتقای شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی» شکل می‌گیرد. در مرحله کدگذاری باز، مفاهیمی نظیر ارتقای دانش تخصصی، توسعه مهارت‌های تدریس، توانمندسازی پژوهشی، یادگیری مادام‌العمر، حمایت سازمانی، شبکه‌سازی حرفه‌ای و خودکارآمدی حرفه‌ای استخراج شد. در مرحله کدگذاری محوری، این مفاهیم در پنج مقوله اصلی شامل شایستگی‌های فردی، شایستگی‌های تخصصی، شایستگی‌های پژوهشی، عوامل سازمانی و تعاملات حرفه‌ای طبقه‌بندی شدند. همچنین شرایط علی شامل نیاز به ارتقای کیفیت آموزش، تحولات فناوری و تغییرات برنامه درسی، شرایط زمینه‌ای شامل فرهنگ یادگیری سازمانی و حمایت مدیریتی، و شرایط مداخله‌گر شامل محدودیت منابع و چالش‌های مدیریتی شناسایی شدند. راهبردهای اصلی مدل شامل آموزش مستمر، توسعه مهارت‌های فناوری، توانمندسازی پژوهشی، ارزشیابی مستمر و شبکه‌سازی حرفه‌ای بود که پیامدهایی نظیر ارتقای کیفیت تدریس، افزایش خودکارآمدی، بهبود نوآوری آموزشی، افزایش رضایت شغلی و ارتقای اثربخشی نظام تربیت معلم را به همراه داشت.

نتیجه‌گیری: یافته‌های پژوهش نشان داد که توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی پدیده‌ای چندبعدی و پویا است که از تعامل عوامل فردی، تخصصی، پژوهشی، سازمانی و اجتماعی شکل می‌گیرد. تحقق این فرایند مستلزم ایجاد بسترهای حمایتی، توسعه فرصت‌های یادگیری مستمر، تقویت فرهنگ پژوهش محوری و گسترش تعاملات حرفه‌ای در دانشگاه فرهنگیان است. مدل ارائه‌شده می‌تواند به عنوان چارچوبی علمی برای سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی مورد استفاده قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: توسعه حرفه‌ای، معلمان تربیت بدنی، دانشگاه فرهنگیان، نظریه داده‌بنیاد، شایستگی‌های حرفه‌ای، توانمندسازی معلمان.

^۱ گروه مدیریت ورزشی، واحد یاسوج، دانشگاه آزاد اسلامی، یاسوج، ایران

^۲ دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، واحد یاسوج، دانشگاه آزاد اسلامی، یاسوج، ایران (نویسنده مسئول). amirhosseini474@gmail.com

مقدمه

آموزش و پرورش در جوامع معاصر به عنوان یکی از مهم‌ترین نهادهای توسعه انسانی، اجتماعی و اقتصادی شناخته می‌شود و کیفیت آن تا حد زیادی به کیفیت معلمان وابسته است. در این میان، معلمان تربیت بدنی به دلیل نقش چندبعدی خود در ارتقای سلامت جسمانی، روانی، اجتماعی و عاطفی دانش‌آموزان، جایگاه ویژه‌ای در نظام آموزشی دارند. تربیت بدنی دیگر صرفاً به آموزش مهارت‌های حرکتی محدود نیست، بلکه بستری برای پرورش سبک زندگی فعال، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، مهارت‌های ارتباطی و سلامت پایدار محسوب می‌شود. از این رو، کیفیت عملکرد معلمان تربیت بدنی می‌تواند پیامدهای گسترده‌ای بر رشد همه‌جانبه دانش‌آموزان و تحقق اهداف نظام آموزشی داشته باشد (Cheung, 2020; Sutherland & Gillham, 2020).

در دهه‌های اخیر، تحولات گسترده علمی، فناوری و اجتماعی موجب تغییر انتظارات از حرفه معلمی شده است. معلمان امروزی علاوه بر انتقال دانش، باید به عنوان تسهیل‌گر یادگیری، رهبر آموزشی، پژوهشگر، مشاور و الگوی رفتاری ایفای نقش کنند. این تغییرات سبب شده است که مفهوم توسعه حرفه‌ای معلمان به یکی از مهم‌ترین موضوعات مورد توجه پژوهشگران و سیاست‌گذاران آموزشی تبدیل شود. توسعه حرفه‌ای به مجموعه فعالیت‌ها، تجربیات و فرایندهایی اشاره دارد که موجب ارتقای دانش، مهارت‌ها، نگرش‌ها و شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان می‌شود و آنان را برای پاسخگویی به نیازهای متغیر محیط آموزشی آماده می‌سازد (Oh & Graber, 2019; Sharma & Singh, 2020).

توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی از اهمیت مضاعفی برخوردار است؛ زیرا این معلمان علاوه بر برخورداری از دانش آموزشی، باید توانایی طراحی و اجرای فعالیت‌های حرکتی، مدیریت محیط‌های ورزشی، استفاده از فناوری‌های آموزشی، ارزشیابی عملکرد حرکتی و ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان را نیز داشته باشند. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که برخورداری از شایستگی‌های حرفه‌ای مناسب می‌تواند کیفیت تدریس، میزان مشارکت دانش‌آموزان و اثربخشی برنامه‌های تربیت بدنی را به طور چشمگیری افزایش دهد (Abdelhafiz, 2019; Jonni, 2019). در مقابل، ضعف در توسعه حرفه‌ای معلمان می‌تواند منجر به کاهش کیفیت تدریس، افت انگیزش دانش‌آموزان و ناکامی در دستیابی به اهداف آموزشی شود (Arikan, 2020; Tilga, Hein, Koka, Hamilton, & Hagger, 2019).

یکی از موضوعات مهم در ادبیات معاصر تربیت بدنی، نقش معلم به عنوان الگوی رفتاری دانش‌آموزان است. یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهد که رفتار، نگرش و سبک زندگی معلمان تأثیر مستقیمی بر نگرش دانش‌آموزان نسبت به فعالیت بدنی دارد. دانش‌آموزانی که معلمان فعال، پرنرژی و متعهد دارند، تمایل بیشتری به مشارکت در فعالیت‌های ورزشی از خود نشان می‌دهند. از این رو، توسعه حرفه‌ای معلمان نه تنها موجب بهبود کیفیت آموزش می‌شود، بلکه می‌تواند بر رفتارهای سلامت‌محور نسل آینده نیز تأثیرگذار باشد (Cheung, 2020; Sutherland & Gillham, 2020).

پژوهشگران حوزه آموزش معلمان بر این باورند که توسعه حرفه‌ای یک فرایند مستمر، پویا و مادام‌العمر است که از دوره تربیت معلم آغاز می‌شود و در سراسر زندگی حرفه‌ای ادامه می‌یابد. این فرایند شامل یادگیری رسمی و غیررسمی، شرکت در دوره‌های آموزشی، تعاملات حرفه‌ای، فعالیت‌های پژوهشی، بازاندیشی در عملکرد و مشارکت در جوامع یادگیری حرفه‌ای است. در واقع، توسعه حرفه‌ای تنها به کسب دانش جدید محدود نمی‌شود، بلکه تغییر در نگرش‌ها، باورها و هویت حرفه‌ای معلمان را نیز در بر می‌گیرد (Sharma & Singh, 2020; Whewell, 2019).

هویت حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی یکی از ابعاد مهم توسعه حرفه‌ای محسوب می‌شود. شکل‌گیری هویت حرفه‌ای قوی موجب افزایش اعتماد به نفس، تعهد سازمانی، انگیزش شغلی و احساس تعلق به حرفه می‌شود. معلمانی که از هویت حرفه‌ای مستحکم برخوردارند، توانایی بیشتری در مواجهه با چالش‌های آموزشی داشته و از انعطاف‌پذیری بیشتری برای پذیرش تغییرات برخوردار هستند. در مقابل، ضعف هویت حرفه‌ای می‌تواند مانعی برای رشد و پیشرفت حرفه‌ای معلمان باشد (Clohessy, Bowles, & Chróinín, 2019; Whewell, 2019).

از سوی دیگر، تغییرات فناوری و ظهور ابزارهای نوین آموزشی، ضرورت بازنگری در شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی را دوچندان کرده است. امروزه استفاده از فناوری‌های دیجیتال، آموزش مجازی، تحلیل داده‌های عملکردی و رویکردهای نوآورانه یادگیری به بخش جدایی‌ناپذیر فرایند آموزش تبدیل شده است. معلمانی که توانایی بهره‌گیری از این ظرفیت‌ها را دارند، می‌توانند محیط‌های یادگیری جذاب‌تر، تعاملی‌تر و اثربخش‌تری ایجاد کنند (D'Elia, 2020; Ferriz-Valero, Østerlie, García Martínez, & García, 2020; Jaén, 2020).

علاوه بر فناوری، توجه به تفاوت‌های فردی یادگیرندگان نیز به عنوان یکی از الزامات آموزش اثربخش مطرح شده است. شناخت سبک‌های یادگیری، ویژگی‌های شناختی و نیازهای دانش‌آموزان می‌تواند کیفیت فرایند آموزش را ارتقا دهد. در این زمینه، توسعه حرفه‌ای

معلمان باید به گونه‌ای طراحی شود که آنان را برای پاسخگویی به نیازهای متنوع یادگیرندگان آماده سازد (Bostanci, 2020; D'Elia, 2020).

موضوع عدالت آموزشی و حساسیت فرهنگی نیز در سال‌های اخیر جایگاه برجسته‌ای در برنامه‌های توسعه حرفه‌ای معلمان یافته است. معلمان تربیت بدنی در محیط‌هایی فعالیت می‌کنند که دانش‌آموزان دارای زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی متفاوتی هستند. بنابراین، برخورداری از شایستگی‌های فرهنگی و توانایی ایجاد محیط‌های یادگیری فراگیر و عادلانه از جمله الزامات حرفه‌ای آنان محسوب می‌شود. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که توجه به فروتنی فرهنگی و عدالت اجتماعی می‌تواند کیفیت تعاملات آموزشی و مشارکت دانش‌آموزان را بهبود بخشد (Cervantes & Clark, 2019).

در کنار عوامل فردی، محیط سازمانی نیز نقش مهمی در توسعه حرفه‌ای معلمان ایفا می‌کند. اعتماد سازمانی، حمایت مدیریتی، فرهنگ یادگیری و فرصت‌های رشد حرفه‌ای از جمله عواملی هستند که می‌توانند انگیزه معلمان برای یادگیری و توسعه را افزایش دهند. زمانی که معلمان احساس کنند سازمان از رشد حرفه‌ای آنان حمایت می‌کند، تمایل بیشتری به مشارکت در فعالیت‌های آموزشی و نوآورانه خواهند داشت (Kubat & Şentürk, 2018; Mir Safian, 2019). همچنین ارتقای رضایت شغلی، دلبستگی سازمانی و تعهد حرفه‌ای از پیامدهای مهم سرمایه‌گذاری در توسعه حرفه‌ای معلمان محسوب می‌شود (Mir Safian, 2019).

در مقابل، برخی چالش‌ها و موانع می‌توانند فرآیند توسعه حرفه‌ای را با مشکل مواجه کنند. تعارض کار و خانواده، فرسودگی شغلی، محدودیت منابع، فشارهای سازمانی و نبود نظام‌های حمایتی مناسب از جمله عواملی هستند که بر عملکرد و انگیزش معلمان تأثیر منفی می‌گذارند. این چالش‌ها در میان معلمان تربیت بدنی به دلیل ماهیت عملی و چندبعدی فعالیت‌های آنان اهمیت بیشتری پیدا می‌کند (Moradi & Ismaili, 2020). از این رو، هرگونه برنامه توسعه حرفه‌ای باید ضمن توجه به شایستگی‌های فردی، شرایط محیطی و سازمانی را نیز در نظر بگیرد.

برنامه‌ریزی آموزشی و طراحی تکالیف یادگیری نیز از جمله شایستگی‌های کلیدی معلمان تربیت بدنی به شمار می‌رود. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که معلمان موفق، توانایی بیشتری در طراحی فعالیت‌های آموزشی متناسب با اهداف یادگیری و ویژگی‌های دانش‌آموزان دارند. این توانایی از طریق آموزش مستمر، بازخورد حرفه‌ای و تجربه عملی قابل ارتقا است (Molina, García-Rubio, Gamero, & Ibáñez, 2019). همچنین انگیزش حرفه‌ای معلمان و نگرش آنان نسبت به فعالیت بدنی نقش مهمی در کیفیت عملکرد آموزشی آنان ایفا می‌کند (Jariono & Subekti, 2020).

در سطح سیاست‌گذاری آموزشی، توجه به ارزیابی عملکرد معلمان یکی از موضوعات اساسی محسوب می‌شود. نظام‌های ارزیابی حرفه‌ای زمانی می‌توانند اثربخش باشند که علاوه بر سنجش عملکرد، زمینه‌های رشد و بهبود مستمر را نیز فراهم کنند. پژوهش‌های انجام‌شده در ایران نشان داده‌اند که شاخص‌هایی نظیر شایستگی آموزشی، توانایی مدیریت کلاس، تعاملات حرفه‌ای و مهارت‌های تخصصی از مهم‌ترین مؤلفه‌های ارزیابی عملکرد معلمان تربیت بدنی هستند (Nazari, Divakan, & Kowsari Pour, 2019; Nazari, Divkan, & Kowsari Pour, 2020).

در ایران، دانشگاه فرهنگیان به عنوان مهم‌ترین نهاد تربیت معلم، مسئولیت اساسی در آماده‌سازی و توسعه حرفه‌ای معلمان آینده را بر عهده دارد. کیفیت برنامه‌های آموزشی، فرصت‌های یادگیری حرفه‌ای، ارتباط میان دانشگاه و مدرسه و میزان انطباق برنامه‌های تربیت معلم با نیازهای واقعی نظام آموزشی از جمله عواملی هستند که می‌توانند بر موفقیت معلمان در محیط‌های آموزشی تأثیرگذار باشند. با وجود اقدامات صورت‌گرفته، همچنان نیاز به طراحی الگوهای جامع و بومی توسعه حرفه‌ای برای معلمان تربیت بدنی احساس می‌شود (Nemati, 2018).

مطالعات انجام‌شده در ایران نیز بر اهمیت توانمندسازی و توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی تأکید کرده‌اند. برای مثال، الگوی توانمندسازی معلمان تربیت بدنی مبتنی بر سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران نشان داده است که ابعاد فردی، سازمانی، آموزشی و اجتماعی باید به صورت همزمان مورد توجه قرار گیرند تا توسعه حرفه‌ای به شکل پایدار تحقق یابد (Shahzadeh Teymourlou, 2020; Shahzadeh Teymourlu, Khodayari, Khodayari, Nourbakhsh, & Alidoust Qahfarrokhi, 2020; Shahzadeh Teymourlu, Khodayari, Nourbakhsh, & Alidoust Qahfarrokhi, 2020). این یافته‌ها بیانگر ضرورت اتخاذ رویکردی جامع و نظام‌مند در طراحی برنامه‌های توسعه حرفه‌ای است.

از سوی دیگر، تحولات جهانی در حوزه آموزش و پرورش نشان می‌دهد که موفقیت برنامه‌های توسعه حرفه‌ای زمانی تضمین می‌شود که این برنامه‌ها مبتنی بر شواهد علمی، نیازسنجی واقعی و مشارکت فعال معلمان طراحی شوند. اثربخشی مداخلات آموزشی در تغییر

نگرش‌ها، رفتارها و عملکرد حرفه‌ای معلمان در مطالعات مختلف تأیید شده است و این موضوع اهمیت سرمایه‌گذاری در توسعه حرفه‌ای را بیش از پیش آشکار می‌سازد (Ng, Chua, & Shorey, 2020).

با وجود اهمیت توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی و نقش کلیدی دانشگاه فرهنگیان در تربیت و توانمندسازی آنان، هنوز چارچوبی جامع و بومی که بتواند ابعاد، عوامل، راهبردها و پیامدهای توسعه حرفه‌ای این گروه از معلمان را به صورت نظام‌مند تبیین کند، به طور کامل ارائه نشده است؛ بنابراین هدف پژوهش حاضر ارائه مدل توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی: مطالعه موردی دانشگاه فرهنگیان است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر با هدف ارائه مدل توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی در دانشگاه فرهنگیان، با رویکرد کیفی و مبتنی بر نظریه داده‌بنیاد انجام شد. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه اجرا اکتشافی بود و تلاش داشت با بهره‌گیری از دیدگاه‌ها و تجربیات متخصصان، ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های مؤثر بر توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی را شناسایی و مدل مفهومی مناسبی ارائه کند. جامعه پژوهش شامل اعضای هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان، استادان رشته تربیت بدنی، مدیران آموزشی، کارشناسان حوزه برنامه‌ریزی درسی و معلمان تربیت بدنی با سابقه شهر تهران در سال ۱۳۹۸ بود. نمونه‌گیری به شیوه هدفمند و با استفاده از روش گلوله‌برفی انجام شد و مشارکت‌کنندگانی انتخاب شدند که دارای دانش تخصصی، تجربه اجرایی و سوابق علمی مرتبط با موضوع توسعه حرفه‌ای معلمان بودند. فرایند نمونه‌گیری تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت و در نهایت ۲۵ نفر از خبرگان و متخصصان حوزه تربیت بدنی و آموزش معلمان در پژوهش مشارکت کردند. معیار ورود به مطالعه شامل داشتن حداقل مدرک کارشناسی ارشد در رشته‌های مرتبط، حداقل پنج سال سابقه فعالیت آموزشی یا مدیریتی و آشنایی با برنامه‌های تربیت معلم بود. همچنین تمامی مشارکت‌کنندگان با رضایت آگاهانه در پژوهش حضور یافتند و محرمانگی اطلاعات آنان در تمامی مراحل پژوهش رعایت شد.

ابزار اصلی گردآوری داده‌ها مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته عمیق بود. برای طراحی پروتکل مصاحبه، ابتدا مطالعات نظری، اسناد بالادستی نظام آموزشی کشور، سیاست‌های توسعه حرفه‌ای معلمان و پژوهش‌های داخلی و خارجی مرتبط با توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی مورد بررسی قرار گرفت. سپس سؤالات مصاحبه با نظر چند تن از استادان متخصص در حوزه برنامه‌ریزی درسی، مدیریت آموزشی و تربیت بدنی تدوین و اصلاح شد. مصاحبه‌ها به صورت حضوری و در برخی موارد با هماهنگی مشارکت‌کنندگان به صورت مجازی انجام گرفت و مدت زمان هر مصاحبه بین ۴۵ تا ۹۰ دقیقه متغیر بود. تمامی مصاحبه‌ها با کسب رضایت مشارکت‌کنندگان ضبط و سپس به صورت کامل پیاده‌سازی شدند. به منظور افزایش اعتبار داده‌ها از روش بازبینی اعضا استفاده شد؛ به این صورت که خلاصه‌ای از یافته‌ها و کدهای استخراج شده در اختیار برخی از مشارکت‌کنندگان قرار گرفت تا صحت برداشت پژوهشگر مورد تأیید قرار گیرد. علاوه بر این، برای دستیابی به غنای بیشتر داده‌ها از یادداشت‌های میدانی، مشاهده‌های پژوهشگر و بررسی اسناد و مدارک مرتبط با برنامه‌های توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی نیز استفاده شد. روایی محتوایی سؤالات مصاحبه از طریق نظرخواهی از متخصصان و اعضای هیئت علمی دانشگاه تأیید شد و برای اطمینان از قابلیت اعتماد یافته‌ها، معیارهای اعتبارپذیری، انتقال‌پذیری، تأییدپذیری و اطمینان‌پذیری مطابق پیشنهادهای لینکلن و گوبا مورد توجه قرار گرفت.

تجزیه و تحلیل داده‌ها به صورت همزمان با فرایند گردآوری اطلاعات و بر اساس روش نظریه داده‌بنیاد انجام شد. پس از پیاده‌سازی کامل مصاحبه‌ها، داده‌ها طی سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی مورد تحلیل قرار گرفتند. در مرحله کدگذاری باز، مفاهیم اولیه از متن مصاحبه‌ها استخراج و در قالب کدهای مفهومی سازمان‌دهی شدند. سپس در مرحله کدگذاری محوری، کدهای مشابه در قالب مقوله‌های فرعی و اصلی طبقه‌بندی شدند و ارتباط میان آنها مشخص گردید. در نهایت، در مرحله کدگذاری انتخابی، مقوله محوری شناسایی شد و مدل نهایی توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی بر اساس روابط میان شرایط علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها شکل گرفت. به منظور مدیریت داده‌ها و تسهیل فرایند تحلیل از نرم‌افزار MAXQDA نسخه ۲۰۱۸ استفاده شد. همچنین برای افزایش دقت تحلیل، فرایند کدگذاری توسط دو پژوهشگر به صورت مستقل انجام و میزان توافق میان کدگذاران بررسی شد. نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها مبنای استخراج ابعاد اصلی و طراحی مدل توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی در دانشگاه فرهنگیان قرار گرفت.

یافته‌ها

در این پژوهش، ۲۵ نفر از متخصصان و خبرگان حوزه تربیت بدنی، برنامه‌ریزی درسی و آموزش معلمان مشارکت داشتند. از این تعداد، ۱۸ نفر (۷۲ درصد) مرد و ۷ نفر (۲۸ درصد) زن بودند. میانگین سنی مشارکت‌کنندگان ۴۶٫۸۴ سال با انحراف معیار ۷٫۲۱ سال بود. از نظر مدرک تحصیلی، ۱۶ نفر (۶۴ درصد) دارای مدرک دکتری و ۹ نفر (۳۶ درصد) دارای مدرک کارشناسی ارشد بودند. همچنین میانگین سابقه خدمت

آنان ۱۸.۳۶ سال با انحراف معیار ۵.۹۴ سال گزارش شد. بررسی سوابق شغلی نشان داد که ۱۰ نفر از مشارکت‌کنندگان عضو هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان، ۸ نفر استاد یا مدیر گروه تربیت بدنی دانشگاه‌ها، ۴ نفر مدیر آموزشی و ۳ نفر از معلمان با تجربه و سرگروه‌های آموزشی تربیت بدنی بودند. این ترکیب متنوع از خبرگان، امکان دستیابی به دیدگاه‌های مختلف و جامع در خصوص توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی را فراهم ساخت.

جدول ۱. نتایج کدگذاری باز و فراوانی مفاهیم اولیه استخراج‌شده از مصاحبه‌ها

کد مفهومی	فراوانی
ارتقای دانش تخصصی تربیت بدنی	۲۴
به‌روزرسانی مهارت‌های تدریس	۲۳
توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای	۲۲
توانمندسازی پژوهشی معلمان	۲۰
حمایت مدیریتی و سازمانی	۱۹
مشارکت در دوره‌های ضمن خدمت	۲۳
یادگیری مادام‌العمر	۲۱
توسعه مهارت‌های فناوری آموزشی	۱۸
شبکه‌سازی حرفه‌ای	۱۷
انگیزش شغلی	۱۹
ارزشیابی مستمر عملکرد	۱۶
فرهنگ یادگیری سازمانی	۱۸
تعامل دانشگاه و مدرسه	۱۵
خودکارآمدی حرفه‌ای	۲۰
نوآوری در تدریس	۱۷

همان‌گونه که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، در مرحله کدگذاری باز تعداد قابل توجهی مفهوم اولیه از مصاحبه‌های انجام‌شده استخراج گردید. بیشترین فراوانی مربوط به مؤلفه «ارتقای دانش تخصصی تربیت بدنی» با فراوانی ۲۴ و پس از آن «به‌روزرسانی مهارت‌های تدریس» و «مشارکت در دوره‌های ضمن خدمت» هر کدام با فراوانی ۲۳ بود. این یافته نشان می‌دهد که خبرگان پژوهش، دانش تخصصی و مهارت‌های آموزشی را مهم‌ترین عناصر توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی می‌دانند. همچنین مفاهیمی نظیر توانمندسازی پژوهشی، خودکارآمدی حرفه‌ای، حمایت سازمانی و یادگیری مادام‌العمر نیز از فراوانی بالایی برخوردار بودند که بیانگر نگاه چندبعدی مشارکت‌کنندگان به فرآیند توسعه حرفه‌ای است. در مقابل، مؤلفه‌هایی نظیر تعامل دانشگاه و مدرسه و ارزشیابی مستمر عملکرد دارای فراوانی کمتری بودند، اما همچنان به عنوان اجزای مهم مدل توسعه حرفه‌ای شناسایی شدند.

جدول ۲. نتایج کدگذاری محوری و ابعاد اصلی توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی

مقوله اصلی	مقوله‌های فرعی	تعداد کدها
شایستگی‌های فردی	خودکارآمدی، انگیزش شغلی، یادگیری مادام‌العمر، مسئولیت‌پذیری حرفه‌ای	۲۸
شایستگی‌های تخصصی	دانش تخصصی، مهارت تدریس، ارزشیابی آموزشی، طراحی آموزشی	۳۴
شایستگی‌های پژوهشی	پژوهش محوری، تولید دانش، اقدام‌پژوهی، تفکر انتقادی	۲۱
عوامل سازمانی	حمایت مدیریتی، فرهنگ سازمانی، امکانات آموزشی، سیاست‌های توسعه‌ای	۲۶
تعاملات حرفه‌ای	شبکه‌سازی، همکاری حرفه‌ای، ارتباط دانشگاه و مدرسه	۱۸

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که داده‌های حاصل از مرحله کدگذاری باز در قالب پنج مقوله اصلی سازمان‌دهی شدند. در میان این مقوله‌ها، «شایستگی‌های تخصصی» با ۳۴ کد بیشترین سهم را در تبیین توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی به خود اختصاص داد. این یافته بیانگر

آن است که توسعه حرفه‌ای در درجه نخست مبتنی بر توانایی‌های تخصصی مرتبط با آموزش و یادگیری است. پس از آن، شایستگی‌های فردی و عوامل سازمانی بیشترین تعداد کدها را شامل شدند که نقش ویژگی‌های فردی معلمان و محیط سازمانی را در توسعه حرفه‌ای برجسته می‌سازد. همچنین شایستگی‌های پژوهشی و تعاملات حرفه‌ای به عنوان ابعاد مکمل و تقویت‌کننده توسعه حرفه‌ای شناخته شدند که می‌توانند زمینه ارتقای مستمر عملکرد معلمان را فراهم آورند.

جدول ۳. شرایط علی، زمینه‌ای و مداخله‌گر مدل توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی

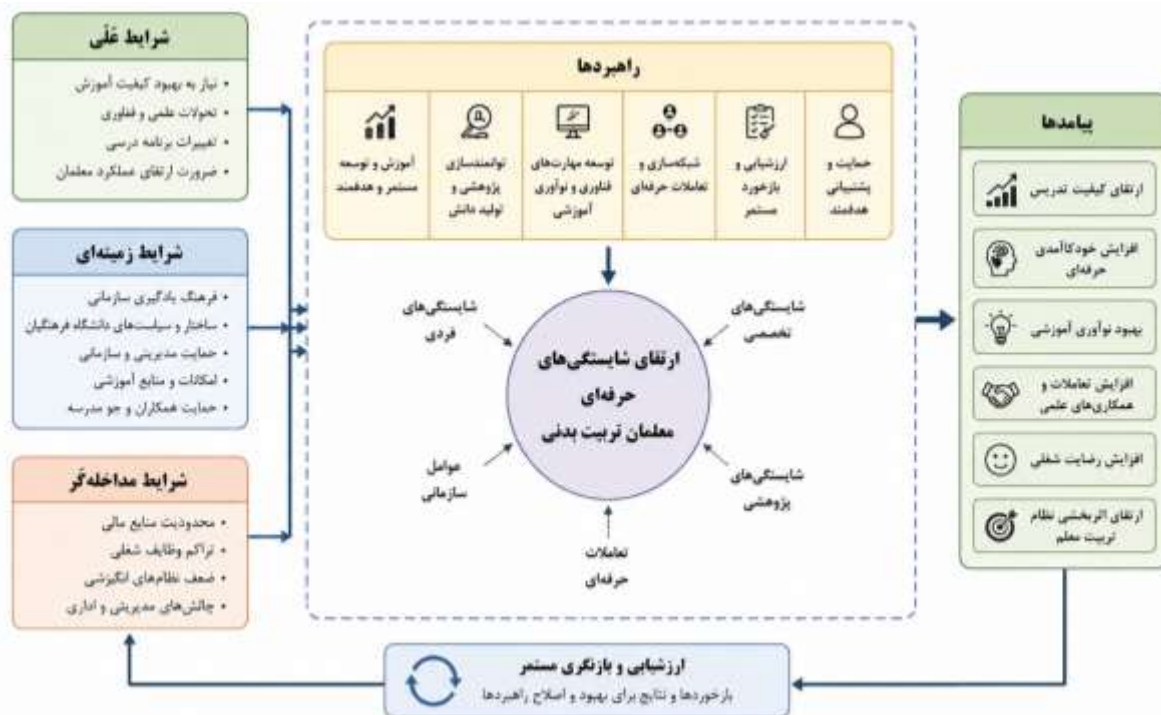
مؤلفه	زیرمؤلفه‌ها
شرایط علی	نیاز به بهبود کیفیت آموزش، تغییرات برنامه درسی، تحولات فناوری آموزشی، ضرورت ارتقای عملکرد معلمان
شرایط زمینه‌ای	فرهنگ یادگیری سازمانی، امکانات آموزشی، ساختار دانشگاه فرهنگیان، حمایت همکاران
شرایط مداخله‌گر	محدودیت منابع مالی، تراکم وظایف شغلی، ضعف نظام انگیزشی، چالش‌های مدیریتی

مطابق نتایج جدول ۳، توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل علی، زمینه‌ای و مداخله‌گر قرار دارد. مهم‌ترین شرایط علی شامل نیاز به ارتقای کیفیت آموزش، تحولات فناوری و ضرورت پاسخگویی به نیازهای نوین آموزشی بود. در سطح شرایط زمینه‌ای، وجود فرهنگ یادگیری سازمانی، امکانات مناسب و ساختارهای حمایتی دانشگاه فرهنگیان نقش مهمی در تسهیل توسعه حرفه‌ای ایفا می‌کردند. در مقابل، عواملی نظیر محدودیت منابع مالی، تعدد مسئولیت‌های شغلی و ضعف نظام‌های انگیزشی به عنوان موانع توسعه حرفه‌ای مطرح شدند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که توسعه حرفه‌ای معلمان صرفاً وابسته به ویژگی‌های فردی نیست، بلکه متأثر از شرایط محیطی و سازمانی نیز می‌باشد.

جدول ۴. راهبردها و پیامدهای توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی

راهبردها	پیامدها
برگزاری دوره‌های تخصصی مستمر	ارتقای کیفیت تدریس
توسعه برنامه‌های توانمندسازی پژوهشی	افزایش تولید دانش حرفه‌ای
گسترش یادگیری مبتنی بر فناوری	بهبود نوآوری آموزشی
تقویت شبکه‌های حرفه‌ای	افزایش تعاملات علمی
نظام ارزشیابی و بازخورد مستمر	بهبود عملکرد آموزشی
حمایت مدیریتی هدفمند	افزایش رضایت شغلی
مشارکت در جوامع یادگیری حرفه‌ای	ارتقای شایستگی‌های حرفه‌ای

نتایج جدول ۴ بیانگر آن است که راهبردهای پیشنهادی استخراج‌شده از داده‌ها می‌توانند پیامدهای گسترده‌ای در سطوح فردی، آموزشی و سازمانی ایجاد کنند. مهم‌ترین راهبرد شناسایی‌شده، برگزاری دوره‌های تخصصی و مستمر برای معلمان تربیت بدنی بود که مستقیماً به ارتقای کیفیت تدریس منجر می‌شود. همچنین توسعه توانمندی‌های پژوهشی و گسترش یادگیری مبتنی بر فناوری به عنوان ابزارهایی برای افزایش نوآوری آموزشی و تولید دانش حرفه‌ای مطرح شدند. از سوی دیگر، ایجاد جوامع یادگیری حرفه‌ای و شبکه‌های تخصصی موجب تقویت تعاملات علمی و ارتقای شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان می‌شود. این نتایج نشان می‌دهد که توسعه حرفه‌ای فرایندی چندسطحی است که پیامدهای آن فراتر از فرد معلم بوده و کل نظام آموزشی را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

شکل ۱. مدل نهایی توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی در دانشگاه فرهنگیان

بر اساس نتایج کدگذاری انتخابی، مدل نهایی توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی حول مقوله محوری «ارتقای شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی» شکل گرفت. در این مدل، شرایط علی شامل نیازهای آموزشی، تحولات علمی و فناوری و ضرورت بهبود عملکرد آموزشی، زمینه شکل‌گیری توسعه حرفه‌ای را فراهم می‌کنند. این شرایط در بستری از عوامل زمینه‌ای نظیر فرهنگ یادگیری سازمانی، حمایت مدیریتی و سازمانی، امکانات و منابع آموزشی، حمایت همکاران و جو مدرسه، دانشگاه فرهنگیان و امکانات آموزشی قرار می‌گیرند. در عین حال، عوامل مداخله‌گر همچون محدودیت منابع، چالش‌های مدیریتی و ضعف نظام‌های انگیزشی می‌توانند بر میزان موفقیت برنامه‌های توسعه حرفه‌ای اثرگذار باشند. راهبردهای اصلی مدل شامل آموزش مستمر، توانمندسازی پژوهشی، توسعه مهارت‌های فناوری، شبکه‌سازی حرفه‌ای و استقرار نظام ارزشیابی مستمر است. اجرای این راهبردها منجر به پیامدهایی نظیر ارتقای کیفیت تدریس، افزایش خودکامدنی حرفه‌ای، بهبود نوآوری آموزشی، افزایش رضایت شغلی و ارتقای اثربخشی نظام تربیت معلم خواهد شد. در مجموع، مدل ارائه‌شده تصویری جامع از عوامل مؤثر بر توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی ارائه می‌دهد و می‌تواند به عنوان چارچوبی نظری و عملی برای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در دانشگاه فرهنگیان مورد استفاده قرار گیرد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر ارائه مدل توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی در دانشگاه فرهنگیان بود. یافته‌های حاصل از تحلیل داده‌های کیفی نشان داد که توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی پدیده‌ای چندبعدی است که از تعامل میان شایستگی‌های فردی، شایستگی‌های تخصصی، شایستگی‌های پژوهشی، عوامل سازمانی و تعاملات حرفه‌ای شکل می‌گیرد. همچنین نتایج نشان داد که ارتقای شایستگی‌های حرفه‌ای به عنوان مقوله محوری مدل، تحت تأثیر مجموعه‌ای از شرایط علی، زمینه‌ای و مداخله‌گر قرار دارد و از طریق راهبردهایی نظیر آموزش مستمر، توانمندسازی پژوهشی، توسعه مهارت‌های فناوری، شبکه‌سازی حرفه‌ای و استقرار نظام ارزشیابی مستمر قابل تحقق است. این یافته نشان می‌دهد که توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی صرفاً محدود به ارتقای دانش تخصصی نیست، بلکه فرایندی جامع و پویا است که تمامی ابعاد عملکرد حرفه‌ای معلمان را در بر می‌گیرد.

یکی از مهم‌ترین یافته‌های پژوهش حاضر، نقش محوری شایستگی‌های تخصصی در توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی بود. نتایج نشان داد که دانش تخصصی، مهارت‌های تدریس، طراحی آموزشی و ارزشیابی عملکرد از مهم‌ترین مؤلفه‌های توسعه حرفه‌ای محسوب می‌شوند. این یافته با نتایج پژوهش‌های پیشین همسو است که بر اهمیت دانش محتوایی و توانایی‌های آموزشی در موفقیت معلمان تربیت بدنی تأکید کرده‌اند. پژوهش Abdelhafiz (۲۰۱۹) نشان داد که رفتارهای تدریس معلمان تربیت بدنی نقش تعیین‌کننده‌ای در کیفیت تعاملات آموزشی و یادگیری دانش‌آموزان دارد (Abdelhafiz, 2019). همچنین نتایج مطالعه D'Elia (۲۰۲۰) بیانگر آن است که معلمان اثربخش، درک

عمیقی از اهداف یادگیری و محتوای آموزشی تربیت بدنی دارند و این موضوع موجب افزایش کیفیت آموزش می‌شود (D'Elia, 2020). از این منظر، قرار گرفتن شایستگی‌های تخصصی در مرکز مدل توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی قابل انتظار بوده و نشان‌دهنده اهمیت ارتقای مستمر دانش و مهارت‌های حرفه‌ای است.

یافته دیگر پژوهش نشان داد که شایستگی‌های فردی از جمله خودکارآمدی، انگیزش حرفه‌ای، مسئولیت‌پذیری و یادگیری مادام‌العمر از عوامل کلیدی توسعه حرفه‌ای هستند. این نتیجه را می‌توان در چارچوب نظریه‌های انگیزشی و یادگیری حرفه‌ای تبیین کرد. معلمانی که از انگیزش درونی و احساس توانمندی بیشتری برخوردارند، تمایل بیشتری به مشارکت در فعالیت‌های توسعه‌ای دارند و در مواجهه با چالش‌های حرفه‌ای عملکرد موفق‌تری از خود نشان می‌دهند. این یافته با نتایج پژوهش Jariono و Subekti (۲۰۲۰) همخوانی دارد که انگیزش حرفه‌ای را یکی از مهم‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های عملکرد و مشارکت معلمان تربیت بدنی معرفی کردند (Jariono & Subekti, 2020). همچنین Singh و Sharma (۲۰۲۰) تأکید کردند که یادگیری تجربی و فرصت‌های توسعه حرفه‌ای مستمر می‌تواند انگیزش، خودکارآمدی و توانمندی حرفه‌ای معلمان را افزایش دهد (Sharma & Singh, 2020). بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که هرگونه برنامه توسعه حرفه‌ای باید علاوه بر دانش تخصصی، بر تقویت ویژگی‌های فردی و روان‌شناختی معلمان نیز تمرکز داشته باشد.

بخش دیگری از یافته‌های پژوهش به اهمیت شایستگی‌های پژوهشی در توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی اختصاص داشت. نتایج نشان داد که توانایی انجام پژوهش، اقدام‌پژوهی، تولید دانش و تفکر انتقادی از جمله مؤلفه‌های مهم این بعد هستند. این یافته بیانگر آن است که معلمان موفق صرفاً مصرف‌کننده دانش نیستند، بلکه خود نیز در تولید و به‌کارگیری دانش آموزشی نقش فعالی ایفا می‌کنند. این نتیجه با دیدگاه‌های جدید توسعه حرفه‌ای که معلم را به عنوان پژوهشگر و یادگیرنده مادام‌العمر معرفی می‌کنند، همسو است (Oh & Graber, 2019). همچنین مطالعه Molina و همکاران (۲۰۱۹) نشان داد که توانایی برنامه‌ریزی آموزشی و تحلیل فرایندهای یادگیری ارتباط مستقیمی با مهارت‌های پژوهشی و بازاندیشی حرفه‌ای معلمان دارد (Molina et al., 2019). در نتیجه، تقویت فرهنگ پژوهش‌محوری در دانشگاه فرهنگیان می‌تواند زمینه ارتقای کیفیت عملکرد معلمان تربیت بدنی را فراهم آورد.

یافته‌های پژوهش حاضر همچنین نقش عوامل سازمانی را در توسعه حرفه‌ای معلمان برجسته ساخت. نتایج نشان داد که حمایت مدیریتی، فرهنگ یادگیری سازمانی، امکانات آموزشی و سیاست‌های حمایتی از مهم‌ترین عوامل زمینه‌ساز توسعه حرفه‌ای هستند. این یافته با نظریه‌های سازمان یادگیرنده و سرمایه اجتماعی همخوانی دارد که محیط سازمانی را یکی از عوامل اصلی رشد حرفه‌ای کارکنان می‌داند. پژوهش Kubat و Şentürk (۲۰۱۸) نشان داد که اعتماد سازمانی و آگاهی سازمانی رابطه مستقیمی با عملکرد و انگیزش معلمان تربیت بدنی دارد (Kubat & Şentürk, 2018). همچنین نتایج مطالعه Mir Safian (۲۰۱۹) بیانگر آن بود که مداخلات آموزشی و مدیریتی مناسب می‌تواند رضایت شغلی، دلبستگی شغلی و تعهد سازمانی معلمان تربیت بدنی را افزایش دهد (Mir Safian, 2019). بنابراین، توسعه حرفه‌ای نباید صرفاً به مسئولیت فردی معلمان محدود شود، بلکه سازمان‌های آموزشی نیز باید بسترهای لازم برای رشد حرفه‌ای آنان را فراهم سازند. یکی دیگر از یافته‌های مهم پژوهش، نقش تعاملات حرفه‌ای و شبکه‌سازی علمی در توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی بود. مشارکت در جوامع یادگیری حرفه‌ای، تبادل تجربیات، همکاری با همکاران و تعامل میان دانشگاه و مدرسه از جمله عوامل مؤثر در این حوزه شناخته شدند. این یافته با نتایج پژوهش Clohessy و همکاران (۲۰۱۹) همسو است که نشان دادند همکاری و یادگیری مشارکتی میان معلمان موجب افزایش اعتماد به نفس حرفه‌ای و بهبود کیفیت تدریس می‌شود (Clohessy et al., 2019). همچنین Clark و Cervantes (۲۰۱۹) تأکید کردند که تعاملات حرفه‌ای و یادگیری اجتماعی نقش مهمی در توسعه نگرش‌های حرفه‌ای و عدالت‌محور معلمان تربیت بدنی دارد (Cervantes & Clark, 2019). از این رو، ایجاد شبکه‌های حرفه‌ای و فرصت‌های همکاری علمی می‌تواند به عنوان یکی از مؤثرترین راهبردهای توسعه حرفه‌ای مورد توجه قرار گیرد.

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که شرایط علی توسعه حرفه‌ای شامل تغییرات برنامه‌های درسی، تحولات فناوری آموزشی، نیاز به ارتقای کیفیت آموزش و ضرورت پاسخگویی به انتظارات جدید نظام آموزشی است. این نتیجه با یافته‌های پژوهش Oh و Graber (۲۰۱۹) همخوانی دارد که بر نقش تغییرات سیاستی و برنامه‌های درسی در بازتعریف شایستگی‌های معلمان تربیت بدنی تأکید کرده‌اند (Oh & Graber, 2019). همچنین Ferriz-Valero و همکاران (۲۰۲۰) نشان دادند که فناوری‌های نوین و رویکردهای نوآورانه یادگیری، فرصت‌های جدیدی برای ارتقای کیفیت آموزش تربیت بدنی فراهم کرده‌اند (Ferriz-Valero et al., 2020). بنابراین، معلمان تربیت بدنی برای انطباق با شرایط جدید آموزشی ناگزیر از توسعه مستمر دانش و مهارت‌های خود هستند.

نتایج پژوهش همچنین وجود برخی موانع و عوامل مداخله‌گر را در مسیر توسعه حرفه‌ای آشکار ساخت. محدودیت منابع مالی، ضعف نظام‌های انگیزشی، تراکم وظایف شغلی و چالش‌های مدیریتی از مهم‌ترین موانع شناسایی شده بودند. این یافته با نتایج پژوهش Moradi و Ismaili (۲۰۲۰) مطابقت دارد که نشان دادند تعارض کار و خانواده و فشارهای شغلی می‌تواند موجب کاهش انگیزش و افزایش فرسودگی شغلی

معلمان تربیت بدنی شود (Moradi & Ismaili, 2020). همچنین Arikan (۲۰۲۰) بیان کرد که مشکلات محیط آموزشی و مقاومت دانش‌آموزان در فرایند یادگیری می‌تواند اثربخشی عملکرد معلمان را کاهش دهد (Arikan, 2020). از این رو، رفع موانع ساختاری و سازمانی باید به عنوان بخشی از راهبردهای توسعه حرفه‌ای مورد توجه قرار گیرد.

از دیگر نتایج پژوهش حاضر، اهمیت ارزشیابی مستمر عملکرد حرفه‌ای معلمان بود. مشارکت‌کنندگان پژوهش معتقد بودند که ارزیابی‌های منظم و مبتنی بر شاخص‌های علمی می‌تواند نقاط قوت و ضعف معلمان را مشخص کرده و زمینه بهبود مستمر عملکرد آنان را فراهم کند. این یافته با نتایج مطالعات Nazari و همکاران (۲۰۱۹) و Nazari و همکاران (۲۰۲۰) همخوانی دارد که مجموعه‌ای از شاخص‌های حرفه‌ای، آموزشی و مدیریتی را برای ارزیابی عملکرد معلمان تربیت بدنی معرفی کردند (Nazari et al., 2019; Nazari et al., 2020). در واقع، ارزشیابی زمانی اثربخش خواهد بود که علاوه بر سنجش عملکرد، به عنوان ابزاری برای یادگیری و توسعه حرفه‌ای نیز مورد استفاده قرار گیرد.

یافته‌های پژوهش حاضر همچنین اهمیت توانمندسازی معلمان تربیت بدنی را مورد تأکید قرار داد. این نتیجه با مدل‌های توانمندسازی ارائه‌شده در پژوهش‌های Shahzadeh Teymourlu و همکاران (۲۰۲۰) و Shahzadeh Teymourlou و همکاران (۲۰۲۰) همسو است که ابعاد آموزشی، فردی، سازمانی و اجتماعی را به عنوان مؤلفه‌های اصلی توانمندسازی معلمان تربیت بدنی معرفی کردند (Shahzadeh Teymourlou et al., 2020; Shahzadeh Teymourlu et al., 2020). همچنین نتایج پژوهش Nemati Maresht (۲۰۱۸) نشان داد که کیفیت آموزش‌های دانشگاه فرهنگیان نقش مهمی در شکل‌گیری شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان دارد (Nemati Maresht, 2018). بنابراین، دانشگاه فرهنگیان می‌تواند از طریق طراحی برنامه‌های جامع توسعه حرفه‌ای، نقش مهمی در ارتقای کیفیت آموزش تربیت بدنی کشور ایفا کند.

در مجموع، یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی فرایندی پیچیده، چندبعدی و پویا است که تحت تأثیر عوامل فردی، تخصصی، پژوهشی، سازمانی و اجتماعی قرار دارد. موفقیت این فرایند مستلزم اتخاذ رویکردی جامع است که در آن توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای، حمایت سازمانی، یادگیری مستمر، تعاملات حرفه‌ای، پژوهش‌محوری و ارزشیابی مستمر به صورت همزمان مورد توجه قرار گیرد. مدل ارائه‌شده در این پژوهش می‌تواند چارچوبی علمی برای سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی در دانشگاه فرهنگیان و سایر نهادهای آموزشی کشور فراهم سازد.

این پژوهش با وجود ارائه مدلی جامع برای توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی دارای محدودیت‌هایی بود. نخست، مطالعه حاضر صرفاً در دانشگاه فرهنگیان و با مشارکت خبرگان و متخصصان شهر تهران انجام شد؛ بنابراین تعمیم نتایج به سایر استان‌ها و نهادهای آموزشی باید با احتیاط صورت گیرد. دوم، ماهیت کیفی پژوهش مبتنی بر ادراکات و تجربیات مشارکت‌کنندگان بود و ممکن است برخی ابعاد پنهان یا کمتر بیان‌شده توسعه حرفه‌ای در نتایج منعکس نشده باشد. همچنین شرایط زمانی و محدودیت دسترسی به برخی خبرگان موجب شد امکان مشارکت طیف گسترده‌تری از ذی‌نفعان فراهم نشود.

پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی مدل ارائه‌شده در این مطالعه از طریق روش‌های کمی و مدل‌سازی معادلات ساختاری اعتبارسنجی شود. همچنین انجام مطالعات مقایسه‌ای میان دانشگاه فرهنگیان و سایر مراکز تربیت معلم می‌تواند به شناسایی تفاوت‌ها و شباهت‌های موجود در فرایند توسعه حرفه‌ای کمک کند. بررسی نقش متغیرهایی نظیر رهبری آموزشی، سرمایه روان‌شناختی، فرهنگ سازمانی، سواد دیجیتال و یادگیری حرفه‌ای مبتنی بر فناوری نیز می‌تواند به غنای ادبیات این حوزه بیفزاید. علاوه بر این، انجام مطالعات طولی برای بررسی آثار بلندمدت برنامه‌های توسعه حرفه‌ای بر عملکرد معلمان تربیت بدنی ضروری به نظر می‌رسد.

پیشنهاد می‌شود دانشگاه فرهنگیان برنامه‌ای منسجم و نظام‌مند برای توسعه حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی طراحی و اجرا کند که در آن آموزش‌های تخصصی، پژوهش‌محوری، مهارت‌های فناوری آموزشی و یادگیری حرفه‌ای مستمر مورد توجه قرار گیرد. ایجاد جوامع یادگیری حرفه‌ای، توسعه شبکه‌های علمی میان معلمان و استادان دانشگاه، استقرار نظام ارزشیابی مبتنی بر شایستگی و فراهم‌سازی فرصت‌های ارتقای حرفه‌ای می‌تواند اثربخشی این برنامه‌ها را افزایش دهد. همچنین سیاست‌گذاران آموزشی باید با تأمین منابع مالی، بهبود نظام‌های انگیزشی و حمایت مدیریتی، بسترهای لازم برای رشد حرفه‌ای معلمان تربیت بدنی را فراهم آورند تا در نهایت کیفیت آموزش و تربیت نسل آینده ارتقا یابد.

References

- Abdelhafiz, Q. (2019). Teaching Behaviors of Physical Education and Sports Teachers at the Intermediate and Secondary Levels according to Hamdan's Tool for Observing and Analyzing Comprehensive Classroom Interaction. *Journal of Sports Creativity*, 10(1), 73-96. Retrieved from <https://asjp.cerist.dz/en/article/92083>
- Arikan, G. (2020). Examination of Student Resistance Behaviors Towards Physical Education and Sports Teachers in the Teaching-Learning Process. *Journal of Educational Issues*, 6(2), 107. doi:10.5296/jei.v6i2.17432
- Bostancı, Ö. (2020). Learning Style Preferences of Prospective Teachers of Physical Education and Sport. *Asian Journal of Education and Training*, 6(2), 231-236. doi:10.20448/journal.522.2020.62.231.236
- Cervantes, C. M., & Clark, L. (2019). Cultural Humility in Physical Education Teacher Education: A Missing Piece in Developing a New Generation of Socially Just Physical Education Teachers. *Quest*. doi:10.1080/00336297.2019.1608267
- Cheung, P. (2020). Teachers as role models for physical activity: Are preschool children more active when their teachers are active? *European Physical Education Review*, 26(1), 101-110. doi:10.1177/1356336X19835240
- Clohessy, L., Bowles, R., & Chróinín, D. N. (2019). Playing to Our Strengths: Generalist Teachers' Experiences of Class Swapping for Primary Physical Education. *European Physical Education Review*, 26(2), 571-586. doi:10.1177/1356336X19877195
- D'Elia, F. (2020). Teachers' perspectives about contents and learning aim of physical education in Italian primary school. *Journal of Human Sport and Exercise*, 15(2), 279-288. doi:10.14198/jhse.2020.15.Proc.2.19
- Ferriz-Valero, A., Østerlie, O., García Martínez, S., & García-Jaén, M. (2020). Gamification in Physical Education: Evaluation of Impact on Motivation and Academic Performance within Higher Education. *International journal of environmental research and public health*, 17(12). doi:10.3390/ijerph17124465
- Jariono, G., & Subekti, N. (2020). Sports Motivation Survey and Physical Activity Students of Sport Education Teacher Training and Education Faculty FKIP Muhammadiyah University Surakarta. *Jariono*, 4(2). doi:10.33369/jk.v4i2.12449
- Jonni, S. (2019, 2019/02). *The Competency Of Physical Education And Sport Teachers In Papua Province Indonesia*. Paper presented at the Proceedings of the 2nd International Conference on Sports Sciences and Health 2018 (2nd ICSSH 2018).
- Kubat, R., & Şentürk, A. (2018). Physical Education Teachers Organizational Trust and Organizational Investigation of Awareness Levels. *International Journal of Recreation and Sports Science*, 2(1), 53-67. doi:10.46463/ijrss.490994
- Mir Safian, H. R. (2019). The impact of educational intervention of seven skills of quantum management on job satisfaction, job attachment, and organizational commitment of physical education teachers. *Sport Management Studies*, 11(53), 219-236. Retrieved from https://smrj.ssrc.ac.ir/article_1456.html?lang=fa
- Molina, S. F., García-Rubio, J., Gamero, M. d. G., & Ibáñez, S. J. (2019). Task Planning for Sports Learning by Physical Education Teachers in the Pre-Service Phase. *PLoS One*, 14(3), e0212833. doi:10.1371/journal.pone.0212833
- Moradi, K., & Ismaili, R. (2020). The Impact of Work-Family Conflict on Job Boredom Among Physical Education Teachers. *Journal of Industrial Psychology*, 10(1), 90-108. Retrieved from <https://civilica.com/doc/426871/>
- Nazari, S., Divakan, B., & Kowsari Pour, M. (2019). Explaining the Performance Evaluation Indicators of Physical Education Teachers in Tehran City. *Quarterly Journal of Education*, 107-124. Retrieved from https://qjoe.ir/browse.php?a_id=2253&sid=1&slc_lang=en
- Nazari, S., Divkan, B., & Kowsaripour, M. (2020). Explaining Performance Evaluation Indicators for Physical Education Teachers in Tehran. *Quarterly Journal of Education*, 36(1), 107-124.
- Nemati Maresht, S. (2018). *Comparison of the effectiveness of skill-learning physical education teachers (Article 28) and teaching-committed graduates of Farhangian University from the perspective of principals*. Eyvanekey University,
- Ng, E. D., Chua, J. Y. X., & Shorey, S. (2020). The Effectiveness of Educational Interventions on Traditional Bullying and Cyberbullying Among Adolescents: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Trauma, Violence, & Abuse*, 23(1), 132-151. doi:10.1177/1524838020933867
- Oh, J., & Graber, K. C. (2019). Physical education teacher education leaders' perceptions on a national curriculum in physical education. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 90(3), 362-376. doi:10.1080/02701367.2019.1603988
- Shahzadeh Teymourlou, H., Khodayari, A., Nourbakhsh, M., & Alidoust Qahfarrokhi, E. (2020). Designing a Teacher Empowerment Model for Physical Education Teachers Based on the Vision 2025 Document of the Islamic Republic of Iran. *Research in Physical Education*, 8(18), 91-112. Retrieved from https://res.ssrc.ac.ir/article_2067.html?lang=en

- Shahzadeh Teymourlu, H., Khodayari, A., noorbakhsh, M., & Alidoust Ghahfarokhi, E. (2020). Developing an empowerment model of physical education teachers with emphasis of I.R Iran's 1404 Vision document. *Research on Educational Sport*, 8(18), 91-112. doi:10.22089/res.2017.4387.1322
- Sharma, R., & Singh, M. (2020). Empowering physical education teachers through experiential learning. *International Journal of Education and Development*, 40(4), 15-28. Retrieved from <https://www.tandfonline.com>
- Sutherland, R. C. E. L. D. R. M. P. J. O. A. D. N. N., & Gillham, K. (2020). Physical education in secondary schools located in low-income communities: Physical activity levels, lesson context and teacher interaction. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 23(2), 135-141.
- Tilga, H., Hein, V., Koka, A., Hamilton, K., & Hagger, M. S. (2019). The role of teachers' controlling behaviour in physical education on adolescents' health-related quality of life: Test of a conditional process model. *Educational Psychology*, 39(7), 862-880.
- Whewell, E. (2019). Primary Physical Education Teacher Identity. doi:10.1007/978-981-13-1179-6_344-1

A Model for the Professional Development of Physical Education Teachers: A Case Study of Farhangian University

Abbas Bagheri¹, Jabar Saleh^{2*}

Abstract

Purpose: The purpose of this study was to develop a professional development model for physical education teachers by identifying its dimensions, components, influencing conditions, strategies, and outcomes within the context of Farhangian University.

Methodology: This qualitative study was conducted in 2019 using a grounded theory approach. The research population consisted of faculty members of Farhangian University, physical education experts, educational administrators, and experienced physical education teachers in Tehran. Participants were selected through purposive and snowball sampling, and sampling continued until theoretical saturation was achieved. A total of 25 experts participated in the study. Data were collected through in-depth semi-structured interviews. Data analysis was performed using open, axial, and selective coding procedures. MAXQDA 2018 software was employed to organize and manage the qualitative data. To ensure trustworthiness, the criteria of credibility, confirmability, transferability, and dependability were applied throughout the research process.

Findings: The findings revealed that the professional development of physical education teachers is centered on the core category of “enhancing professional competencies of physical education teachers.” Open coding identified concepts such as specialized knowledge enhancement, teaching skill development, research empowerment, lifelong learning, organizational support, professional networking, and professional self-efficacy. During axial coding, these concepts were grouped into five major categories: individual competencies, specialized competencies, research competencies, organizational factors, and professional interactions. The analysis further identified causal conditions including the need to improve educational quality, technological developments, and curriculum changes; contextual conditions including organizational learning culture and managerial support; and intervening conditions such as resource limitations and administrative challenges. The main strategies consisted of continuous professional training, technology-based skill development, research-oriented empowerment, continuous evaluation, and professional networking. These strategies resulted in outcomes such as improved teaching quality, enhanced professional self-efficacy, increased instructional innovation, higher job satisfaction, and greater effectiveness of teacher education systems.

Conclusion: The findings indicate that professional development among physical education teachers is a multidimensional and dynamic phenomenon shaped by the interaction of individual, professional, research, organizational, and social factors. Achieving sustainable professional development requires supportive organizational environments, continuous learning opportunities, research-oriented cultures, and strong professional collaboration. The proposed model provides a comprehensive framework for educational policymakers and teacher educators seeking to improve the quality and effectiveness of physical education teacher development programs.

Keywords: Professional Development, Physical Education Teachers, Farhangian University, Grounded Theory, Professional Competencies, Teacher Empowerment.

---

¹ Department of Sport Management, Yasouj Branch, Islamic Azad University, Yasouj, Iran.

² Associate Professor, Department of Sport Management, Yasouj Branch, Islamic Azad University, Yasouj, Iran. (a.bagheri401@gmail.com)